

**แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3***
**THE GUIDELINES FOR PROMOTING A QUALITY LEARNING
ENVIRONMENT FOR STUDENTS BASED ON THE NOBLE TRUTHS IV
IN THE BANGLAMUNG IV SCHOOL GROUP UNDER THE CHONBURI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE III**

พระเจตน์ เจตโน (เกิดแป้)¹, พระครูสังฆรักษ์ชนจักรกฤษณ ภูริปณฺโญ (กัตยง)² และ ณัฐนิชา ปญญนิภา³
Phra Jet Jetano (Koetpae)¹, Prakrusangkarak Chakkit Bhuripanno (Katiyang)² and Natnicha Pannipa³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Saokum.sai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 2) ศึกษาวิธีการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ สนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรเป็น ครู 50 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้เป็นการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า 1) การวางแผนและพัฒนาอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย 2) การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้ทันสมัย 3) การจัดระบบบริการผู้เรียนที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม 4) การวางแผนและออกแบบกิจกรรมผู้เรียนที่หลากหลาย และ 3) แนว

* Received 20 August 2025; Revised 26 August 2025; Accepted 31 August 2025

ทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า แนวทางสำคัญประกอบด้วย 1) การตรวจสอบและปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย และเหมาะสม 2) รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 3) การวางระบบบริการ ผู้เรียนที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ 4) การจัดกิจกรรมผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้, หลักอริยสัจ 4

Abstract

The objectives of this study were: (1) to examine the current conditions of learning-conducive environments for students in the Bang Lamung 4 School Group under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 3; (2) to explore strategies for enhancing the quality of such environments in accordance with the Four Noble Truths; and (3) to propose guidelines for the improvement of learning-conducive environments for students based on the Four Noble Truths within the Bang Lamung 4 School Group. A mixed-methods research design was employed, integrating quantitative and qualitative approaches. The study population comprised 50 teachers, while seven key informants were purposively selected for in-depth investigation. Research instruments consisted of questionnaires and in-depth interviews. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that: (1) the overall condition of learning-conducive environments for students was at a high level; (2) strategies for enhancing the quality of learning-conducive environments based on the Four Noble Truths included: (a) planning and developing school facilities to ensure safety, (b) improving curricula and teaching methods to be modern and relevant, (c) providing comprehensive student support services that cover all groups, and (d) designing and implementing diverse student activities; and (3) the proposed guidelines for promoting the quality of learning-conducive environments in accordance with the Four Noble Truths emphasized: (a) regular inspection and improvement of facilities to ensure safety and appropriateness, (b) adopting instructional approaches that integrate technology, (c) establishing comprehensive and effective student support systems, and (d) organizing student activities that are aligned with local contexts.

Keywords: Environment conducive to learning, NOBLE TRUTHS IV,

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นสถานที่เรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการที่สมคูลของนักเรียน นอกจากนี้ หลักการอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานที่ช่วยชี้แนะแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยอาศัยหลักอริยสัจ 4 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างครอบคลุมและยั่งยืน (วีรชิต พาสุกร, 2565)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหลายแห่งยังขาดปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เช่น ขาดความเหมาะสมของสถานที่เรียน การจัดการทรัพยากรไม่เพียงพอ รวมทั้งการขาดแรงจูงใจและการสนับสนุนด้านจิตใจต่อนักเรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อพัฒนาการของนักเรียน (ประภาสิริ คล้ายคลึง, 2563) นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพุทธยังเน้นการเข้าใจความจริงตามอริยสัจ 4 เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาตนเองของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาอาคม อดุลเมธี, 2565) กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ยังค่อนข้างจำกัด โดยพบว่า นักเรียนบางส่วนขาดแรงสนับสนุนจากครูและชุมชน อีกทั้งยังมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนที่แออัดหรือขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม เป็นต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสมาธิและพฤติกรรมในการเรียนรู้

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยยึดหลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทางหลัก เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ สนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 226 คน (สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 50 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านศาสนา หรือ ดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ แบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 1.00 และ ผ่านการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย (Try Out) จำนวน 30 ชุด ได้ค่าเท่ากับ .951 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กึ่งโครงสร้าง ประเภทคำถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้การแจกแบบสอบถาม จำนวน 50 ชุด ในส่วนของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประมาณ 30 – 50 นาที/คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกสนับสนุนเชิงปริมาณ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามเชิงปริมาณ จะนำมาวิเคราะห์ด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ จะนำมาวิเคราะห์ด้วย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้		N = 50 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		μ	σ	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านอาคารสถานที่	3.96	0.62	มาก	1
2.	ด้านการเรียนการสอน	3.93	0.63	มาก	3
3.	ด้านการให้บริการผู้เรียน	3.91	0.65	มาก	4
4.	ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน	3.94	0.55	มาก	2
โดยภาพรวม		3.93	0.61	มาก	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.93$, $\sigma=0.61$) โดยรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ($\mu=3.96$, $\sigma=0.62$) ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน ($\mu=3.94$, $\sigma=0.55$) ด้านการเรียนการสอน ($\mu=3.93$, $\sigma=0.63$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการผู้เรียน ($\mu=3.91$, $\sigma=0.65$) ตามลำดับความสำคัญ

2. ผลการศึกษาวិธีการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านอาคารสถานที่ 1) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (ทุกข์) ผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกับครู และนักเรียน ตรวจสอบสภาพอาคารและสิ่งแวดล้อม 2) สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) ผู้บริหาร ร่วมกับฝ่ายงบประมาณ และชุมชน วิเคราะห์ข้อจำกัดทางทรัพยากร 3) เป้าหมายการแก้ไข

ปัญหา (นิโรธ) คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกับผู้บริหาร กำหนดมาตรฐานพื้นที่เรียนรู้ ปลอดภัยและเหมาะสม 4) วิธีการแก้ไขปัญหา (มรรค) โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น ร่วมมือปรับปรุงและดูแลรักษาอาคารสถานที่

2. ด้านการเรียนการสอน 1) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (ทุกข์) ครู และฝ่ายวิชาการ สังเกตและประเมินรูปแบบการสอน 2) สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) ผู้บริหารและฝ่ายพัฒนาครู วิเคราะห์นโยบายและทรัพยากรสนับสนุน 3) เป้าหมายการแก้ไขปัญหา (นิโรธ) ฝ่ายวิชาการ และครู ร่วมกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย 4) วิธีการแก้ไขปัญหา (มรรค) ครู ร่วมกับศูนย์พัฒนาวิชาชีพ และผู้บริหาร จัดอบรมและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี

3. ด้านการให้บริการผู้เรียน 1) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (ทุกข์) ฝ่ายแนะแนวและครู รวมทั้งนักเรียน รวบรวมข้อมูลความต้องการและปัญหา 2) สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) ผู้บริหาร ร่วมกับฝ่ายนโยบายและชุมชน วิเคราะห์ระบบและบุคลากร 3) เป้าหมายการแก้ไขปัญหา (นิโรธ) ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายบริการครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ 4) วิธีการแก้ไขปัญหา (มรรค) ฝ่ายแนะแนว ครู และชุมชน ร่วมกันพัฒนา บุคลากรและระบบติดตามผู้เรียน

4. ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน 1) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (ทุกข์) ครูผู้รับผิดชอบ กิจกรรม ร่วมกับนักเรียน สำรวจความหลากหลายและความสนใจ 2) สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) ฝ่ายบริหารและครู ร่วมวางแผนและประเมินทรัพยากรที่มี 3) เป้าหมายการแก้ไข ปัญหา (นิโรธ) ครูและชุมชน ร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท ท้องถิ่น 4) วิธีการแก้ไขปัญหา (มรรค) ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมจัดกิจกรรมและ ติดตามประเมินผล

3. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตาม หลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านอาคารสถานที่ การส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของ นักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 ผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกับคณะครู นักเรียน ชุมชนท้องถิ่น และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนและดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง และบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้ มีความปลอดภัย สะอาด และเหมาะสมกับการเรียนรู้ ซ่อมแซมอาคารที่ทรุดโทรม จัดสรรพื้นที่ สีเขียว พื้นที่เรียนรู้เฉพาะทาง และพื้นที่สงบเพื่อส่งเสริมสมาธิ โดยประสานงานกับครูเพื่อ รวบรวมข้อมูลความต้องการด้านพื้นที่เรียนรู้ และร่วมมือกับนักเรียนเพื่อรับฟังความคิดเห็นใน การออกแบบสภาพแวดล้อม รวมทั้งประสานกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อสนับสนุน ทรัพยากรและการดูแลรักษาอย่างยั่งยืน ทำให้อาคารสถานที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ทั้งทางกายภาพและจิตใจ ส่งเสริมสมาธิและความปลอดภัยของนักเรียน ลดปัญหา

สุขภาพ และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

2. ด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 ครูผู้สอน ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน และนักวิชาการด้านการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรและวิธีการสอนให้ทันสมัย เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และทักษะศตวรรษที่ 21 รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนที่เหมาะสม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยร่วมมือกับนักเรียนในการปรับวิธีการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์ความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียน รวมถึงทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้กับบริบทชีวิตจริงและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพชีวิตทางปัญญาและจิตใจดีขึ้นอย่างชัดเจน

3. ด้านการให้บริการผู้เรียน การส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 ทีมผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และบุคลากรผู้ดูแลนักเรียน ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน จัดระบบบริการและสนับสนุนนักเรียนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและผู้มีฐานะยากจน พัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญในการดูแล ให้คำปรึกษา และติดตามพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งจัดหาทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม โดยทำงานร่วมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ พร้อมประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนและร่วมวางแผนบริการ ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลและบริการที่เหมาะสม มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และด้านจิตใจดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา เพิ่มความมั่นใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

4. ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน การส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน และนักเรียนวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของนักเรียน รวมถึงเชื่อมโยงกับบริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและประเมินกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณธรรม โดยทำงานร่วมกับนักเรียนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความสนใจและความต้องการเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจและพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน กิจกรรมมีความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบท ทำให้เกิดแรงจูงใจ

และพัฒนาทักษะทางสังคม จิตใจ และปัญญาอย่างสมดุล ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน และ ด้านการให้บริการผู้เรียน สะท้อนถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกันแม้ทุกด้านจะได้รับการประเมินในระดับมาก แต่การที่ “ด้านการให้บริการผู้เรียน” ได้คะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ก็อาจสะท้อนถึงประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมวิพา ทายประโคน (2564) ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ สะท้อนถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษาในการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยแม้จะมีการจัดลำดับความสำคัญของด้านที่โดดเด่นแตกต่างกัน

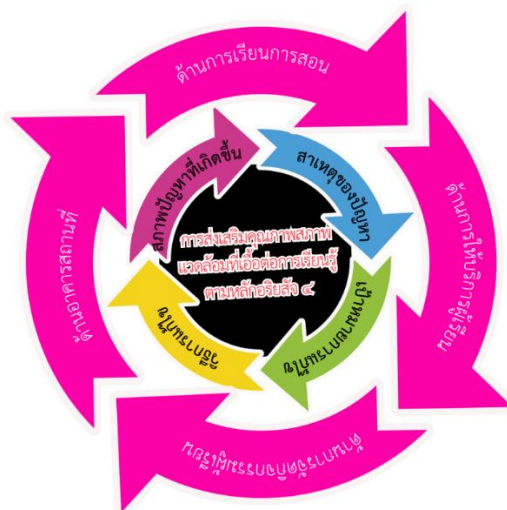
2. วิธีการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านการเรียนการสอน ควรมุ่งเน้นการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพราะเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา มีข้อมูลรองรับชัดเจน เชื่อมโยงกับหลักอริยสัจ 4 ได้ดี และสามารถวิเคราะห์เชิงลึกในระดับนโยบาย ปฏิบัติ ผลลัพธ์ได้อย่างครอบคลุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐภรณ์ ตีรอด (2567) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ หรือการลงมือทำจริง เพื่อสร้างความสุขในการเรียนและพัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียนและเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ตลอดจนสนับสนุนในการเรียนรู้ของ

พวกเขายังเต็มทีในทุก ๆ ด้านของการพัฒนาสมรรถนะและความเข้าใจในรายวิชาที่เรียนตามหลักวิริยะ ประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ ข้อค้นพบทั้งสองมีความสอดคล้องกันในด้านการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยข้อค้นพบแรกเน้นการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม พร้อมทั้งพัฒนาครูให้มีทักษะจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายผลมากที่สุดคือ ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อความปลอดภัยและความเหมาะสมในการเรียนรู้ของนักเรียน การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น ในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบตามกรอบทุกซ์-สมุทัย-นิโรธ-มรรค แสดงถึงการบูรณาการความร่วมมือที่ช่วยพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน เหมาะแก่การอภิปรายผลและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ พรหมศิริ (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามหลัก ทิฐุธรรมิกัตถประโยชน์ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ผู้บริหารควรจัดสร้างอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ทรัพยากรในโรงเรียนอย่างทะนุถนอม ใช้งานได้หลากหลายเกิดประโยชน์ บำรุงรักษาตามความพอเพียง พอดี และพอประมาณ สร้างความสามัคคีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน มีทีมงานรับผิดชอบ และสรุป ตรวจสอบผลการประเมิน เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปพัฒนางานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในปีถัดไป ประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยทั้งสองงานวิจัยต่างเน้นความร่วมมือของผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนในการตรวจสอบ ปรับปรุง และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3” นำมาสู่องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (พระเจตน์ เจตโน และคณะ, 2568)

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่ ต้องร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนในการวางแผนซ่อมแซม ปรับปรุงให้อาคารปลอดภัยและเหมาะสมกับการเรียนรู้ พร้อมจัดพื้นที่สีเขียวและพื้นที่ส่งเสริมสมาธิ 2) ด้านการเรียนการสอน ควรพัฒนาครูให้มีทักษะทันสมัย ใช้เทคโนโลยีและวิธีสอนเชิงรุก เน้นทักษะศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน 3) ด้านการให้บริการผู้เรียน ต้องจัดระบบดูแลและสนับสนุนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและผู้ยากจน พร้อมพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการดูแล และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน ควรวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการนักเรียนและบริบทชุมชน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและประเมิณผลอย่างเป็นระบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านสำคัญได้แก่ อาคารสถานที่ กิจกรรมผู้เรียน การเรียนการสอน และการให้บริการผู้เรียน การส่งเสริมคุณภาพเน้นที่การพัฒนาอาคารสถานที่ให้ปลอดภัยและเหมาะสม การใช้วิธีการสอนทันสมัยและเทคโนโลยี การดูแลผู้เรียนทุกกลุ่ม และจัดกิจกรรมหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการนักเรียน แนวทางสำคัญคือการตรวจสอบปรับปรุงสถานที่พัฒนาการเรียนการสอน บริการผู้เรียน และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย จากข้อสรุปจึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะ ดังนี้ **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** 1) โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมการอบรมครูให้ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอน 3) พัฒนาระบบบริการและการดูแลนักเรียนโดยเฉพาะ

กลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ และ 4) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและนักเรียนในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษา “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้หลักอริยสัจ 4 ในรายวิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” นำมาซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการหลักพุทธธรรม เหมาะสมกับวัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการคิดอย่างมีเหตุผลในกลุ่มนักเรียนระดับประถม และ 2) ควรศึกษา “การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางจิตใจของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4” ได้แนวทางการร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว/ชุมชน ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางด้านจิตใจและคุณธรรมของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ประภาสิริ คล้ายคลึง. (2563). การบริหารโรงเรียนนิติบุคคล. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 6(1), 173 - 185.
- พระเจตน์ เจตโน, พระครูสังฆรักษ์ฉกรรณ ฐิริปัญโญ และ ญฐนินา ปญญนิภา. (2568). แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักอริยสัจ 4 กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอคม อุดมเถี. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พา ทายประโคน. (2564). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐภรณ์ ดีรอด. (2567). แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4. ใน วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีรชิต พาสุกร. (2565). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนตั้งพิรุฬห์ธรรม สังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(3), 79 – 93.

สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (2567). ข้อมูลพื้นฐาน
บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ชลบุรี:
สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.

อภิสิทธิ์ พรหมศิริ. (2564). แนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามหลัก
ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี. ใน
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.